

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKLAPJA,

MINT

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ ÖNÁLLÓ MELLÉKLETE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A méhészetre vonatkozó minden közlemény a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendő (O-vár, Bástyá-utca 9. sz.)	A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt, körü tagsági díj 1 frt. A tagsági díjak a Méhész-egylet pénztárnoka Gebhardt Döméhez küldendők Kolozsvárt.	Egyleti tagok, a 2 frt rendes, illetőleg 1 frt körü tagsági díjért ugy az „Erdélyi Gazdá“-t, mint a „Méhészeti Közlöny“-t díjtalanul kapják.
---	--	--

III-ik évfolyam.

1888. december 15.

24. szám.

Méhésztársainkhoz.

A pálya hosszú útján ismét egy nyugponthoz érünk, melyen beszámol a munkás az elvégzettekkel s számba veszi a még végzendőket.

Midőn számot adunk Önöknek, mint megbizóinknak, hogy mennyiben feleltünk meg a reánk bizott feladatnak s mennyiben váltottuk be ígérletünket: nyugodtan utalunk egyletünk közlönye, a „Méhészeti Közlöny“ ez évi folyamára, mely ép oly hü tükre a méhészeti mozgalmaknak, egyleti életnek, mint a mily lelkiösmeretes gyűjteménye az ismeretterjesztő, szellemi termékeknek.

Az igazságos bíráló meggyőződhetik, hogy a nemes cél szolgálatában folyton követtük a jelszót, mely munkára hivott.

Ha szabad hivatkoznunk az eddig elért eredményre, melyet fáradságunk koronájaként tekintünk: az érdemből kijut az arányos osztályrész mindazoknak a tagtársaknak, kik törekvésünkben támogattak. És mert napról-napra tapasztaljuk, hogy nemcsak tagtársaink száma van növekedőben, hanem a valódi munkások közül is többen és többen lépnek ügyünk szolgálatába: reméljük, hisszük, hogy szakközlönyünk is, abban az arányban, a szellemi vagyonnak gazdagabb tárháza leend.

A méhész-egyleti tagok jövőre is ingyen fogják kapni az „Erdélyi gazda“ czimű jeles gazdasági szaklapot.

A m-egyleti rendes tagsági díj egész évre 2 forint; körü tagsági díj 1 forint.

Ha valamely községből egyszerre és együttesen 10 tag jelentkezik s egyszersmint a tagsági díját is beküldi, mint körü tagok, **egy forint** évi tagsági díjért ugy a „M. közlönyt“, mint az „Erdélyi gazdát“ kapni fogják.

E rendkívüli kedvezményen kívül részt vesznek a körü tagok is, az alapszabályok értelmében évenként tartandó egyleti kisorsolásokban; igényt tarthatnak, kedvezményes árban, az egyleti méz terméshez, a mennyiben saját szükségletökre igénylik és elnökségünk a méhészeti kellékek, különösen kaptárak beszerzését díjtalanul közvetíti.

Előfizetés külön az „Erdélyi Gazdára“, vagy külön a „Méhészeti Közlönyre“ nem fogadtatik el s a „Méhészeti Közlöny“ kizárólag csak a rendes és körü tagoknak küldetik meg (az „Erdélyi Gazdával“ együtt.)

Egy forint évi körü tagsági díj kedvezményben részesítettnek: tanítók, körjegyzők, községi elöljárók, községek és községi oskolák, a mennyiben ezek a tagságra való beiratkozás alkalmával a tagsági díjat is beküldik.

A tagsági díj Gebhardt Döme, egyleti pénztárnokhoz küldendő, Kolozsvárt.

A szerkesztő bizottság.

Minő keretet használjunk a költő-térben?

Most, a zordonabb téli napok beálltával, hogy minden külső munka szünetel, sok gazdának van terbére, az az egyhangu tétlenség, a kandalló melletti unalmas gurnyasztás; és ezt a jó, a munkaszerető gazda nem is teszi. Különösen

nem teszi pedig a lelkes méhesgazda, ki, habár méhecskéinek téli nyugalmát nem is zavarja: mégis foglalkozik kedvenc kis munkásaival, elméletileg ép úgy, mint gyakorlatilag... Olvasgat jeles szakműveket s az ezekből merített tudományokat értékesítve: a jövő tavaszra szükséges kaptárak készítésével foglalkozik, melyek után kettős haszna is van. Munkálkodva nem érezi a tél kellemetlen unalmait s emellett még a munkadíj is, mint kész nyereség, szintén megmarad a házi szükséglet fedezésére.

Hogy pedig munkánk hiába való ne legyen: először is czél szerű minta-kaptárról gondoskodjunk, amely után — önként érthető — minden bizonytalanság pontos, hibátlan méretű méhlokot készíthetünk.

Ilyen, a célnak teljesen megfelelő minta-kaptárak beszerezhetők a „délmagyarországi méhész-egyletnél“ Buziáson, valamint az „erdélyi méhész-egyletnél“ Kolozsvárt. Azért ajánlom, illetve emlitem csakis e két forrást: mivel mindkét helyen az országban már eddig leginkább elterjedt s közkeveltségnek örvendő, ugynevezett „álló kaptárak“ készülnek. Ezuttal kizárólag álló kaptárak, vagy jobban mondva, azok kereteinek minéműségéről szándéksom egyetmást elmondani.

Ugy a délmagyarországi, miként az erdélyi olcsó kaptár besztása teljesen egyenlő, az az három keretsorral ellátott, Berlepsch-féle s mindkettőnek keretei is az országban hivatalosan megállapított, közakaraturag elfogadott méret szerinti, 18.5 centiméter magasságúak. A különbség, ami mégis az itt említett két kaptár között van, csak az, hogy a délmagyarországi finomabb kivitelű lévén: csinosság tekintetében a magasabb igényeket is kielégíti, azonban nehezebb házilag utánkészíteni; meg ára is épen háromszor akkora, mint a kolozsvári könnyen utánkészíthető „Bodor-féle“ ugynevezett „olcsó“ kaptárnak, mely a kir. törvényszéki fogház iparüzletében fegyenczek által készíttetik. Tehát mint említém, mintául bármelyiket bátran vehetjük, mert a nehezebben utánkészíthetőt is emberek készítik és távolról sem áll az, hogy azt ügyes kezű műkedvelő elkészíteni ne tudná.

Áttérve a keretekre: nem mulasztatom el méhésztársaim becses figyelmeket felhívni a dupla, a 37 centiméter magas keretekre, melyeket kaptáraink költőterébe használva: mindenkit meggyőznek arról, hogy ezen keretek a figyelmet valóban meg is érdemlik.

Tudjuk ugyanis, hogy a méh, ha munkaközben — lépépités alkalmával — valami akadályra bukkan: akkor a megkezdett építést vagy épen nem, vagy csakis igen hanyagul, kedvetlenül szokta tovább folytatni. Ott tehát, hol a méh a felülről lefelé húzódó építés alkalmával nem gátoltatik, aránylag sokkal gyorsabban halad, mint ott, hol építés közben holmi akadályok, jelesül keresztfa, vagy más tárgy által a munka egyfolytában megszakadás állhat be. Álló kaptárainknál a költő ürben leginkább a 18.5 cm. magas keretek vannak alkalmazva, úgy, hogy két, egymásfellett

híggó keretsor s ezek között $\frac{1}{2}$ cmnyi üres tér van a méhek közlekedésére fentartva. Benépesítéskor a kaptárba költötetett raj ösztönszerűleg a felső keretekre vonul, ott kezdi meg a munkás méh a lépépitést, ott az anyaméh a petézést. A mikor aztán a felső keretsor kiépítve lett: a munkás méh nem nagyon öli magát azzal, hogy ezután meg az alsó keretsoron folytassa tovább az építést. Inkább többet fárad, magasabbra czipeli terhét — mézet virágport — mint a felső keretokről, — hol természetesen a királyné is trónol — egyszerűen leköltözne.

S mi ennek az oka? Nem egyéb, csak az, hogy a méh a felső keret beépítésekor akadályt, a keret alsó lapját, ezután meg az üres tért és ismét az alsó keret felső lapját találva, kedvét veszti, makacs lesz s mikor legjobban kellene és legjobban lehetne dolgozni, ép akkor pihen. Érthető, hogy nincs tisztába az iránt: mitévő legyen a keresztfával, mely útjában van? befoglalja-e az építménybe a keretlécet? beépítse-e az üres térséget? szóval azon töri fejét, hogyan köthetné el éb össze az eredetileg majdnem külön álló felső keretet az alsóval? mert szerinte, nem lehet a lépet megszakítani, nem lehet azon keresztutat hagyni; szóval el kell ösmernünk, miszerint nem egy könnyen tér el ama vele született szabálytól, hogy a megkezdett lépet megszakítás nélkül teljesen leépítse.

Ezen kellemetlenségből gyakran kijut bőven az én osztályrészem is, mivel több méhest kezelve: sok helyütt fogadnak azzal, hogy a raj az alsó keretekbe nem dolgozik. Mit csináltam? Leraktam a már kiépített s fiasítás és mézzel telt kereteket az alsó sorba s ezek fölé viszont üres, illetve lépkezdettel ellátott kereteket aggattam. Ismételten történt vizsgálataim alkalmával aztán sajnosan kellett ugyancsak arról meggyőződnöm, hogy a méhek ezuttal is a felső keretsorban működnek, az onnan leakgatott fiasítást elhagyták, elhanyagolták, minek folytán ez áthült, tönkre ment. Legjobban bántott, hogy nálam ilyesmi nem fordul elő soha és siettem is az illetőket szemmel láthatólag meggyőzni, miszerint hasonló kalamitás egyáltalában nem fordul elő ott, hol a költő-ürben 2—3 dupla, 37 cm. magas keret is van beosztva az apró keretek között, mert ezen dupla keretek a hermetice két részre szakított tért kitűnően összekötik, áthidalják.

Kifogásolják az ily dupla keretknél: hogy azokat nagyságoknál fogva a méztérbe használni nem lehet. Hát az teljesen igaz, de ha higgadtan átgondoljuk, hogy ez a kis hátrány a sok előnnyel szemben mily elenyésző csekélység, akkor lehetetlen a dupla keretek felett kiméletlenül pácztát törni.

Ne feledjük első sorban is, hogy nem kizárólag ilyen keretekkel kell a költő-ürt megtölteni, mert 14 kis keret közé három nagy keret igen elégséges arra, hogy az alsó és felső keretsor közötti közlekedés teljesen szabad legyen; már pedig, hogy épen ezen két, vagy három nagy keretet kellene mulhatatlanul a méztérbe akasztani, —

olyan nincs! De meg a cél nem is az: hogy azt a pár nagy keretet a költő térből eltávolítsuk, mert ezek nemcsak nyáron, hanem télen is nagy szerepet játszani vannak hivatva, a törzsek fejlődését, szorgalmát, be és áttelelését illetően.

Nyáron, tehát a főmézhordás idejében, igen nagy szolgálatot tesz az egész keret az által, hogy — mint fentebb is említém — a méh építményét megszakítás nélkül folytathatja s a hosszú lép a közlekedést igen megkönnyíti, de meg az anyaméh bő peterakását is igen elősegíti a hosszú lép, mivel a műtétet ezen akadálytalanul végezheti. Mert ha már az áll, hogy a munkáméh nem örömetst jön a felső keretsorral az alsóra: annál inkább áll az az anyaméhnél; nagy keretlőpen azonban, mintegy öntudatlanul, petézik fent és lent egyaránt, aminek természetes következménye aztán, hogy a törzs népessége korlátlanul, idővesztegetés nélkül, rohamosan szaporodik, minden bizounyal gyorsabban, mint ha — miként ezt a méhek rendszeresen tenni szokták — csakis a nagyobb hőség beálltával vonulna le az alsó keretekre. Bátran nevezhetjük az ily hosszú lépét a munkások vezérfonalának, mert ez által nyílik meg azon út, melyen ők dolgozni le és fel egyaránt juthatnak.

De ha már a nagy keret nyárban sem nélkülözhető, kétszeresen szükséges az méheinknek télen, sőt ekkor az a méhesaládnak a szó szoros értelmében őrangyala, életmentője.

Sokszor merült fel panasz, hogy a keretes kaptár nem jó telelő s hogy ebben a méhek a méz nagy részének hátrahagyásával elhalnak. Pedig e kaptárookra, mért eme gyanúsítás teljesen alaptalan. Szabálszerűen betelelt törzsek csak oly jól érzik magokat, csak oly jól telelnek keretes kaptárban, mint a stabil kupkasban; azonban a sikeres kitelelés egyik fő rugója a nagy keret. Figyelmes méhészek már is érzik a nagy keretek hiányát s úgy segítenek magokon; hogy beteleléskor az alsó és felső kis kereteket zsineggel összekötözik, majd meg az alsó és felső keretsor közötti hézagot lépdarabokkal töltik ki s ez által a téli veszteség tetemesen csökken. Kérdelem már most: ha nem-é a nagy keretet parodizálják öntudatlanul a zsineg és lépdarabokkal bibelődik? s hogy nem könnyebb, nem tisztább, nem természetesebb-é a dolog akkor, ha a babra munka mellőzésével, pár darab egész keret felett rendelkezünk s ilyeneket is alkalmazunk beteleléskor a költő-ürbe? Külömben vizsgáljuk a dolgot kissé közelebről.

A méhesalád, azon naptól fogva, amelytől a kijárás lehetetlenné vált, tehát a zordonabb télies napok beálltával lent, a röplyuk közelében, vagy mondjuk a legalsó keretsoron alulról fölfelé kezdi a téli készlet fogyasztását, még pedig ezt csupán előrelátásból, azért végzi így, hogy a még nem tulszigoru hideg miatt lent sem fáznak meg s hogy később, a keményebb napokon; már fentebb, biztosabb helyen legyenek, hol a kifejtett meleg őszpontosul. Mármost, ha kizárólag apró keretekkel van a család betelelve, számtalanszor megtörténik, hogy a legalsó keretekben levő élelem elfogytával a törzs éhen hal; éhen hal dacára an-

nak, hogy felette — a felső keretekben — még nagymennyiségű méz van. Ennek azonban nem a Dzierzon-kaptár, hanem csak is az apró keret a szülő oka. Kiürült az alsó raktár s mivel a nép ezentul már fát s azontul üres hézagot észlel, azt hiszi, hogy a téli élelemnek vége. Hüvös idő lévén, nem bontja meg a család a meleg csomót, nem kutat s ennek természetes következménye a pusztulás.

Van rá eset, hogy ezen szomorú állapot nem következik be, ha tudniillik a tél felette enyhe, amikor a méh is bátran kutathat a kaptárban és reá akad, felvonul a felső emeleti mézraktárhoz, de erre az, ki méheit szereti, ne számíton soha, sőt inkább mindég úgy telelje be azokat, mintha szibériai hideget várna, mert csakis így biztosította méheket és önmagát a kellemetlenség, a kár ellen.

Dupla rámmal betelelt törzsek, ha különben elégendő téli készlettel rendelkeznek, nem pusztulnak el éhen, mivel élelem után akadály nélkül juthatnak fel egész a fedő deszkáig s nem kénytelenek sem a meleget tartó tömeget oda hagyni, sem pedig holmi rájok nézve természetellenes akadályokon keresztül vergődni.

Azon méhész urak tehát, kik a kaptárakat önmagok készítik: csakis saját érdekökben járnak el, ha a költőür részére néhány 37 cm. nagyságu keretet is készítenek.

Szeressük méheinket, tegyünk eleget kívánalmaiknak, mert a tapasztalás arra tanít: hogy csakis ez esetben kívánhatjuk azt, hogy velünk szemben a méhek is háladosak legyenek. —

Károlyi Gyula.

A mézszegény méhesaládok kitelelése.

Az ujkori méhészet balhatatlan nagy mestere: báró Berlepsch szerint a méh nem jeges medve, hanem napmádár, melynek téli táplálkozásra — eltérve a rovarok legtöbbször természetétől — szintén szüksége van. És ha e létfontartásához szükséges táplálékot csak 24 óráig is nélkülözi a méh: menten az éhhalálnak esik áldozatul. Hogy a természet eme legszorgalmasabb állatkájának — mintegy megjutalmazásaképp fáradhatatlan szorgalmának — a virágok édes nektára, a méz rendeltetett táplálékul, még a nem méhész ember előtt is tudvalevő dolog.

Hogy ez a nektár, mely nekik téli szükségletük is, bármily mennyiségben összegyűjtessék, ahöz a munkásság e példányképeinél a szorgalom nem hiányzik, ugyannyira, hogy az ők nyári fiasításuk és táplálkozásukon felül és téli szükségletükön túl, még nekünk is jókora felesleget képesek juttatni, azon kevés gondozásért, mit értők olykor-olykor teszünk.

Igen, de bármily utánozhatatlan az ők szorgalmuk, munkásságuk: mégis, vannak évek, midőn ez utánozhatatlan szorgalmát kis munkásainknak siker nem koronázza, mert hiányzott ahhoz a másik tényező: a méz fejlődésére kedvező időjárás.

Most, midőn odajutottak kis zsongó állatkáink, hogy kora reggeltől estig tartó szorgalmuktól a természet zárta

el őket, látjuk, hogy az elmúlt nyáron a kellő mézelésnek egyik fő faktora, az alkalmas időjárás bizony annyira hiányzott legtöbb helyt az erdélyi részekben, hogy igen sok méhcsaládnak téli készletét sem látjuk kellő mennyiségben meglenni.

Pedig a tél máris teljes ridegségével köszöntvén be, ha ilyen arányban tartja végig: igenis ügyelni kell a mézszegény családokra, mert a méhcsalád téli fészkeiben is 18–20 R. fok meleget igényelvén, hogy ezt a meleget eléálíthassa, ahoz táplálékra van szüksége és pedig mentül hidegebb a légkör, annál több táplálékra. Ezt a természetes igazságot az egyszerű falusi ember is tudja, mert tapasztalja, hogy ha éhes, a gyengébb hidegtől is fázik, míg tele gyomorral a nagyobb hideget is kiállja.

Mintegy ösztönszerűleg érzik ezt falusi méhészgazdáink, mert késő őszen tett utazásaim közepett hol egyik, hol másik atyafi kérdezősködvén mézkészlet után, a folyó, hig méznek időnkénti etetésével vélik kiteleltethetni méhcsaládjukat.

A mily haszontalan, épen oly veszélyes a méheknek télen történő ilyes etetése a folyó, hig mézből. Arany régula lévén az, hogy télire méhcsaládjainkat tiszta fődött mézzel lássuk el, mert különben vérhas betegséget kapnak, mit a közönséges méhészek mételynek neveznek; ha ezen vérhas betegséget előidézni nem akarjuk: kerülnünk kell hig méz téli etetését. Ez a vérhas betegség pedig, mit a fedetlenül álló s így a lég bomlasztó hatásának kitett folyó méz idéz elő, annál inkább fogja a méhek végpusztulását előidézni, mentől inkább etetjük időnként télen vele méhcsaládjainkat. Tehát a kirepülés beálltától egész a tavaszi kirepülésig, semmi szín alatt nem szabad méheinket folyó mézzel etetni. Inkább úgy haljanak el szegények, sem hogy ily módon magunk okozzuk biztos halálukat.

Hanem van egy más módja annak, hogy a mézszegény családok biztos elpusztulását megelőzzük, a mit ajánlhatok a méhésztársaknak annál inkább, mert saját tapasztalatomból is meggyőződtem sikeres alkalmazásáról; másrészt pedig nem képzeli okzerű és egyszersmint emberies érzésti méhészt, a ki akkor, a mikor azt megelőzheti, épen maga legyen okozója méhcsaládjai éhhalálának, egy kis utánjárás elmulasztásával.

Az 1886. év nyarán, mint kezdő méhészt, méheimnek derüre-borura rajzását én sem korlátoztam s így lettek az utórajokból olyan családok is, melyek október havában egy jó kilogram téli készlettel sem rendelkeztek.

Én tehát a szalmakások csucsat szép kereken felvágtam s egy meglehetősen teriméjű ürt csinálva, oda egy ököl nagyságu kándisz-cukrot behelyeztem s a levágott csucsat újból helyére illesztve, szépen letapasztottam, hogy ott a légjáratnak eleje vétessek. Az így száraz pinczébe helyezett családokat a január végén bekövetkezett enyhe napokon vizsgálat alá vévén, felnyitottam egynek csucsat, melyet ősszel kándisz-cukorral láttam el és azt tapasztaltam, hogy a méhek — épen hasonlólag, mint a juhok a sót — kinyalt

üreg alakjában, nagyrészt elfogyasztották s a méhek a leg-egészségesebb állapotban vannak. Nem lévén erős, népes a család, mely a kándisznak nagyobb adagban való megújítását igényelte volna — az ott volt kándisz-cukrot visszahelyezve, a kast újból letapasztottam és a család ápril 11-én történt kitevéseig a legpompásabban kitelelt.

Az igaz, hogy a kándisszal nem a természet által nekik rendelt nektárt fogyasztják az ily módon telelő méhcsaládok, de az általuk fejlesztett hő folytán akkora lecsapódás mindig esik a kándiszra, a kasnak légmentesen elzárt csucsában, hogy a méhek legalább az éhhalált kikerülendők, tudják tengetni életüket a jobb napok beálltáig. A műkaptároknál erre alig szorul a méhészt, mert azokba fedett kereteket akathat be, ámbár a mézür fedő deszkáján levő átjárón ezekenél is szükség esetén behelyezhetni a kándiszt.

A tavaszi kirepüléssel a gyengébb családoknál is megkezdődvén a fiasítás ennek: pedig a méhek által méz, himpor és vízből készített tápnedv szükségeltetvén, hogy jobban fejlődhessenek: ekkor már teljes szolgálatot a kándisz-cukor nem tehet, hanem akár mézzel — ekkor már lehet hig mézzel — akár mézpótszerrel kell ellátni minden családot, mely ősszel nem rendelkezett annyi készlettel, hogy a tavaszi szükséglet is fedezhető lett volna.

„Szükség törvényt ront“ s mert igen sok helyt a felvert első rajoknál sem láttam 5–6 evőkanálnyi mézkészletet, ha az ennek potlásául behelyezett $\frac{1}{4}$ kilogramnyi kándisz-cukorral megmenthetjük méheinket az éhhaláltól, ugy ne engedjük őket épen az éhhalásnak áldozatul esni.

Dr. Álbu Mózes.

A méhek áthordják a petét egyik sejtől a másikba.

A „Méhészeti közlöny“ valamelyik számában állítottott, hogy a dolgozó méhek a petét tetszésük szerint átviszik egyik sejtől (ezella) a másikba. Nagyon tisztelt méhészeti vándortanítónk sietett megczáfolni ezen tapasztalat lehetőségét; felületes vizsgálatnak tulajdonítván az egészet.

Tapasztalatom alapján én is állítani bátorkodom, hogy a méhek csakugyan átviszik a petét egyik sejtől a másikba, ha szükségesnek látják. Tapasztalatom a következő.

Ez év május elején egy erős törzsű kupos kas méhet szállítottam F.-Sófálvárról Korondra. Történetesen azon nap nagy meleg lévén, még estve is; a lépek nagyon meglágyultak és mire Korondra értünk, összeszakadtak, dültek.

Nem volt más mit tennem, mint másnap reggel, keretekbe vágva, Bodor-féle kaptárba áthelyeztem az építményt. Sajnálatomra a szép, fiatal anya a lépek összedőlésének áldozata lett. Hanem vigasztalt az, hogy sok néppel, fiasítással és petével terhelt lépeket raktam át. Here még petéül sem volt. A lép-építmény még befejezve nem

volt. A lépek hegyei, élei petétől és fiasítástól teljesen mentek. Az anyabölcsőknek még semmi nyoma. Az átvágásnál nagy vigyázattal voltam, hogy lehetőleg minden kis lépdarab rámába kerüljen, a herelépeket kivéve. Mivel a lépennyiség így sem volt sok a népszerűséghez mérve, 4 keret üres lépet helyeztem be tartalék-lépeimből.

Az átvágás után 3 nap múlva kiszedtem a kereteket, hogy a netaláni rendetlenségeket helyreigazítsam; de főképp, hogy meggyőződjek az anyanevelésről. Találtam anyabölcsőt eleget, — de a mi nekem feltűnt, — legtöbbit a széleken és a bevégzetlen lépéseken, mint az a rendes rajzási állapotban levőknél szokott lenni, holott tudomásom szerint az átvágáskor éppen azon helyeken nem volt semmi. Gondolkozóba ejtett, de mégis magyarázatját találtam sietségben és felületes vizsgálatomban.

A betett üres lépek közül 2 keretet az ablak szomszédságában, 2-t a fiasításos lépek közé helyeztem. Az ablak melletti felső keret szegletjében egy darab fiasításos lépet én helyeztem, azért nem tűnt fel az első tekintetre. Kerestem a két közbe tett üres lépű keretet, de olyat, a mely fiasítástól ment legyen, az alsó ablak mellett kivül egyet sem találtam. Alig tudtam megösmerni, melyek az általam betett üres lépű keretek és melyek az eredeti fiasításos és petés keretek? Volt majdnem mindeniken anyabölcső és dolgozó fiasítás, közbe közbe üres czellák, melyekből a fiatal méhek vagy kibujtak, vagy megsérülve kidobattak. Az üresen betett lépéseken szintoly szép anyabölcsők, mint saját építményükön kellő táplálékkal és kis kukacokkal.

Nem került ki figyelmemet az a körülmény sem, hogy az áthelyezés után csak is bebábozott méheket láttam a sérülés miatt kihordva és a kaptár fenekére lehányva, pedig romlott meg elég sejt olyan is, a melyben kukac vagy pete volt; sőt elég kukacot láttam a méz lefolyása miatt félig kifordulva a sejtéből.

Az üres lépek fennebbi módoni megnépesítéséből kifolyólag kételkedni kezdettem azon feltevésben, hogy a dolgozó méhek valamely czella két petéje közül az egyiket ugy távolitanák el, hogy csemegéül felfalják.

Hogy anyabölcsőket találtam azon lép széleken, melyeken a keretbevitáskor nem volt semmi, még nem győzött meg a méhek átrakási képességükről, de hogy a hozájuk adott, teljesen üres lépű kereteken is harmadnapra fiasítást és kukaczos anyabölcsőt találtam, meggyőződtem, hogy az üres sejtekbe a méhek hordtak petéket.

Csiki János.

A mi estélyeink.

Most, a midőn az egész világ vigalmakra, időtöltésekre készülődik — s már-már sokan meg is kezdték mulatezóásaikat' szórakozásaikat, — hogyan maradhatnánk tétle-

nül mi, kik az áldott természetnek, egyebek közt egy olyan ügyével is bibelődünk, a mely annyi széppel, haszonnal, sziv és lélek nemesítő és képző erővel bír. — Mi az igazi példányszerűen munkálkodó nép védői, ápolói, azok mintaszerű életének ismertetői, tétlen maradjunk-e?! Oh nem! hisz zászlónkra e szót írók: előre! Hogy azonban mennyire haladhattunk s valóban haladtunk 8 rövid év leforgása alatt, azt figyelő társaink tudják. Hanem hát mi is tudjuk és érezzük s éppen azért ujrászuk minden téli saison kezdetén azon ténykedéseinket, a melyekkel meggyőződéseink szeriut célunkat igazában elérni gondoljuk.

Bérczes hazarészünk méhészetének Kolozsvár. központban lakó ügyvivői, a rendelkezésünkre álló minden eszközzel oda törekszünk, hogy egyleti területünk — méhészet iránt érzékkel, kedvvel bíró egyéniségei javára, a méhészet áldásos voltát a maga megérdemelt módja szerint miveljük és terjesszük.

E czélból alakítottuk (1880. decz. 26.) Egyesületünket; szerveztük ennek meleg szárnyai alatt nyári és téli nyilvános ténykedéseinket ügyfeleink, érdeklődő közönségünk s ugyszintén a magunk multságára, hasznára, boldogítására. A multból merítve a biztatást, ez utóbbiak egyikét indítottuk be nov. 10-én e télszakra is, hogy a már annyiszor ismételt tételeket kiforgatva, beforgatva, megbővitve, összehívva, az estélyeinkre sereglettek elébe tárjuk, megbeszélés, tisztázás, oknlás, szóval nagy érdekű időtöltés tekintetéből.

Valóban elmondhatjuk, hogy helyesebb elnevezést alig lehetett volna adni összejöveteleinknek az „estély“-nél; mert itt olvashatni le igazán az arcokról azt a valódi elégyültséget, örömet, hogy ugy szóljunk, boldogságot, a melyet vajmi ritka összejöveteleknél érezhet az illető.

Igazi republika; a hol tulajdonképpen még az estélyek vezetőjét (elnökét) is alig vehetni észre; s a hol annyira igyekeznek a hivatottak, veteránok még egymást is lelkesíteni, hogy alig juthat előadói asztalához az illető, az önként ajánlkozók sokasága miatt.

E lapok november 15-iki számában, a legelső estélyről közlöttek bevezetésében az lett mondva, hogy aligha lesz érdekesebb, mint éppen az a csakugyan igen érdekes és tanulságos nov. tizediki.

Nem akartunk nagyot mondani — s még a se jutott eszünkbe akkor, hogy ily kifejezésekkel eljuszthetjük később jövő értekezőinket, előadóinkat; de az akkor ugy tetszett, hogy netovább. S ime 17-én jőszintén Csiki folytatóságos tanulmányával a petezés és általában a pete fejlődéséről tartott jeles értekezésével — mely sok tekintetben, még megelőző előadását is felülmulta.

Nem szólunk bővebben róla, azon levén, hogy az, egész terjedelmében olvasóink kincsévé tétessék.

A nov. 24-iki estélyen Albu József olvasott nagyérdékű értekezést.

„Észrevételek méhcsaládainknak a rajzási évad alatti

kezeléséhez" — czimmel; mely szintén közölni fog lapunkban.

Decz. 1-én Dr. Kőmives Gerő orvos, egyleti társunk tartott boncztanilag is illusztrált előadást a méhek természetrajzáról, a mely annyira tetszetős és tanulságos volt, különösen a Csiki kollegánk által nov. 17-én a petézés satbról elmondottakkal kapcsolatosan, hogy az teljességgel nem engedett elsőséget egyik előde értekezésének se. Értekezése előzményében pedig oly kézzel foghatóan tüntette föl a méhészetnek a papi és tanítói képezdékben való rendszeres tanításának szükségességét, — hogy a mely intézeti előjáró még ilyen indoklásra sem hajlandó az ő főfő gondjaira bizott jövődöbeli népboldogító papok és tanítók figyelmét e térére is irányítani, — aligha akad valaki, a ki muszáj nélkül, e megátalkodottságon lendithessen.

Igen kívánatos, hogy e már igen sokszor hangoztatott, — és valóban meg is érdemelt ügy legelső sorban az illető felügyelő tanhatóságok által figyelemre méltattassék. Per incidentem, — nagy elismeréssel kell e helyen is adóznunk a székely-kereszturi, dévai, zilahi s tul a Királyhágón csaknem mindannyi képezdei előjáróságainknak, hogy a kor serkentő szavára ugy e, mint más ehhez hasonló tekintetekben is hallgatnak. (Értjük a kertészetet, gyümölcsészetet, szőlészetet.)

Ez igen élvezetes estélyt különböző helyeken termelt pergetett és lépes mézek összehasonlító izlelése rekesztette be. A többi közt legkitünőbbnek nyilvánított az egylet házsongárdi pergetett termelvénye. — aztán a Gebhardt hójai, ez évi s ugyszintén öt éves pergetett méze, továbbá a többek között, kol.-monostori gazd. tanintézeté, a Choma Ödön utján, Gajzágó Antalé s így tovább még többeké. Föltünően kivált a többi közül, egy, a budapesti keresk muzeumból hozott üvegecske méz, mely a vizsgálatok folytán valódi czukorból készítettnek véleményeztetett.

Decz. 8-ra már párjával állottak elő értekező társaink nagynál-nagyobb szabásu dolgozatukkal Gebhardt és Csiki J. József személyében, de már terjedelménél fogva sem levén lehetséges, hogy mindkettő előadásában gyönyörködhessék a zsufolásig megtelt tágas egyleti iroda hallgatósága, csak Csiki olvasta föl azt a nagy gonddal összeállított ismertetést, melyet ő — Bodor szerkesztő barátunk megbízásából — a Neiszer új kiadásu német munkájában leírt „új méhészeti elméletéről“ dolgozott ki. Rajzzal illusztrálván könyvében Nziszer, az ő elméleti rendszerével kapcsolatos kaptárja méreteit, még azt az ügyes dolgot is megtette Csiki barátunk, hogy egy miniatur Neiszer-kaptárt készített s azt szintén teljesen tájékoztató ismertetéssel kísérte; s végül egyletünk méhészeti muzeumának ajándékozta. Egy eredetinek meghozatalával pedig — szintén az egylet részére — e sorok írója bizatott meg. Az érdekes ismertetést szintén hozni fogja lapunk.

Ez estélyt választmányi ülés zárta be, melynek főbb mozzanatai:

hogy az egyl. közgyűlés január utolsó vasárnapján — 27-én — fog megtartatni, mely határozat alapján, e helyen is kérjük vidéki köreink elnökségeit köri közgyűléseiknek megtartására és jelentéseiknek a titkárhoz s illetve köri társaink évdijainak központi pénztárunkba (Gebhardt Döme nyug. posta-távirdafőnök — egyl. pénztáros) való beszolgáltatására.

Intézkedések tétettek a közgyűlésre való mindenemü készülődések tekintetében.

Pénztárnoki jelentés szerint évi bevétel 1006 frt 9 kr.
kiadás 996 „ 12 „
plus = 9 frt 97 kr.

Az első estély referadája alkalmával közölt tagokon kívül nagy szorgalommal látogatják még az előadásokat a kolozs-monostori kir. gazd. tanintézet derék növendékei, élükön Choma Ödön méh. egyleti képviselőjükkal. Névszerint Ruisz Antal, Czirmos Bálint, Kerekes Dezső, Szántó Akos, Elekes István, Vajna Antall ifj. Sándor Pál, Baczony Kálmán, Jancsó Pál, Diószeghy Dezső, — továbbá Juchó János mérnök, Gajzágó Antal, Dr. Kőmives Gerő, Knöpfler Károly, Tamási János, Heinrich József, id. Csiki József, Dr. Csiki, stb.

A mai (decz 15) estélyen pedig Gebhardt Döme fog értekezni: a méhtartásnak a közgazdasági téréren való hasznáról a) a méh a szőlőben, b) a méh a repceföldön; c) a méhek és a virág; d) a méhek a világ mindenségben és e) a méhek az ókorban, alpontok alatt, mely bizonnal mindannyi eddig tartott derék dolgokkal kiállandja a versenyt. Kérjük vidéki társainkat is, hogy hasonló értekezéseik beküldésével estélyeinket megörvendeztetni sziveskedjenek.

Szentgyörgyi Lajos,
egyl. főtitkár.

Vidék.

Méhészeti tapasztalatok a jelen évről.

Firtos-Váralya, 1888 decb.

A jelen év vidékünkön a méhészetre nézve közepesnek mondható. — Mézes hete kevés volt és a mit a méhek az alatt gyűjtöttek, az is részben a tavaszi, páraílan végelszegényedés helyreépítésére szolgált, részben az őszi száraz és meddő idők alatt fogyott aggasztó kevésre sok oly családban is, a mily családnál — más évi viszonyok szerint — szeptember elején még azt hittük, hogy biztosan ki fognak telelni. — Vannak azonban jó közepes családaink is kupos kasokban ugy, mint műkaptárakban. Még eladásra is jutott volna több méhésznek, de nálunk felé a méh és méz vevőre alig talál. — Tartani sikerült inkább néhány családot eladhatni.

A rajzás is, — habár ismerék oly helyeket is, a hol gazdag mennyiségben történt, — általában közepes eredményű volt.

Részletes tapasztalataimból, a mennyiben ez évben nagyobb figyelemmel kísértem a méhek munkálkodását, mint ezelőtt, ezeket jegyeztem meg.

Egy májusi első rajom, ámbár nem volt sipos előraj és az anyakásban minden oly állapotban volt, a mint ilyenkor rendesen lenni szokott: két anyával vonult ki. — Az egyik anyát a rajzás alkalmával az anyakas előtt a földön mászva találtam meg. Visszaadtam ugyan a rajnak a befogás után, — a mely megszállott volt és ott mint új lakában, nyugodtan viselte magát, — de nem fogadta el. A raj még is jó lett; tehát más anyja volt. —

Egy álnyás családom elfogadta a terméketlen anyát. Igaz, hogy elvesztett anyja is terméketlen volt, a melyet — mint múraj — saját maga nevelt. Az anya elpusztulása után hiába adtam dolgozó petés lépet; az anyanevelés többé nem sikerült. — Ha kezdett is anyaház építéshez, csak lerágta ismét, sőt elpusztította a készen beadott anyabölcsőt is, — ámbár tudom, hogy anyátlan volt. — Végre felfedeztem az álnyaságot. — Még csak kezdetén volt a család ezen állapotnak, mert csak egy kereten tudtam észlelni álanya-peté: többet is egy sejtben, sőt álcát is kettőt-hármat. Ezen keretet kivettem és friss anyát adtam s negyed napra már biztos jelét láttam ezen elfogadott anyán a megtermékenyülésnek. — A család jó lett, annál jobb, mert anyátlansága idején sok mézet gyűjtött és takarított meg. —

Igen régi lépen végre jó anya sem fiasít. A legjobb fiasítás idején, csaknem egy maroknyi bogárra fogyott két családon tapasztaltam ezt ezen évben. Mindkettőt felbontottam; anya volt bennük, de petének és fiasításnak híre sem. — Új kaptárba helyeztem, hol új lépen nagy szorgalommal fiasítottak. — Ezek egyikének (kúpos kasban) lépei köralakban voltak egymásba építve. Éppen ezen ritkaság okán tartottam oly sokáig. A másik családról meg azt a sajátságos jelenséget tapasztaltam, hogy bár anyával birt: megunt öreg lakából mézkészletét is saját maga kezdte volt idegen családba hordogatni. — Hogy ezen tapasztalatomban nem tévedtem, nem bizonyíthatom, de több próba után győződtem meg arról, hogy úgy történt.

Öreg anyás család méhei sokkal gonoszabbak, mint fiatal anyás családé. — Nem egyszer hallottam méhésztől valamely méhcsaládjára vonatkozólag ily megjegyzést: „Be gonosz: jó anyja van!“ De ez nem mindig igaz. — Igen öreg anyás család az utálatossággal gonosz és türelmetlen.

Bizonyos, hogy nemcsak álanya petézik dolgozó sejtbe herét, hanem előregedett anya is; és, hogy némely család ily előregedett anyját rajzás nélkül is ujjal cseréli fel.

Jó és rendes lépet csak mézidény alatt és akkor is jó meleg időben képes építeni a méh. Igen korán és későn — bármennyi méze volna is —

hiába kényszergetni hát lépépítésre. Ezt is több esetben tapasztaltam. Csak azt említem fel, hogy ezen őszön egy — lépeitől megfosztott — méhcsaládom egyebet a mezőn már nem találván, tökvirág porából épített lépet, azaz: valami nyomorult lépformát, melynek színe, szagja és lényege is csak tökvirágpor volt.

A másodraj rendes viszonyok közt nem — mint némelyek mondják — 6—10 napra, hanem 9, 11, 13 és 15 napra megy el; 10-ed napra soha; 12 és 14-ed napra ritkán; 15-öd napon túl hiába várni.

A raj, kivonulása előtt nem keres vagy nem kerestet szálló helyet, — a mit ugyancsak hisznek némelyek, — hanem a kivonulás után keresgéli, válogatja néha ágról-ágra, fáról-fára. Éppen azt hiszem a végleges lakhelyül szolgáló oduválasztásra nézve is. —

A házi szükségletre tartandó pergetett vagy szűrt mézet a jegeczesedéstől megóvhatni, ha felfőzzük. De ily állapotban aztán sajátságos szagja miatt méh-étetésre használni nem tanácsos, mert a rabló méhek az ily családot igen ostromolnák. —

Ugyancsak ezen évi tapasztalatom nyomán ajánlom főképp még elég gyakorlattal nem bíró méhészek, hogy ne fusson neki minden megfontolás nélkül a sok mindenféle „ujmódi“ és okszerűnek tartott méhészeti módszereknek: a kaptárak egy vagy más czélból való cserélgetésének; arra törekedjen, hogy méheinek nyugalmat engedjen; hogy azok anyával és pedig fiatal, jó anyával birjanak; és hogy ne sok raja, hanem erős családjai legyenek ifju léppel. — Elégedjék meg egy családtól egy rajjal, ha ugyan rajoztatni és nem csak mézeltetni akar valamely családjával. — Tartson műkaptárak mellett paraszt kasokat is. — Teleljen gazdagon, jó erős családokat, jó melegen és ha lehet, — különösen a kényesebb telelő műkaptárakat, — kint a szabadban. A Bodor-féle kaptárak az őszi tavaszi légváltásoktól mentesek ugyan, de a téli folytonos nagy hidegeknek ellenállani — elfedés nélkül — ezek sem képesek.

A melegen való betelelést illetőleg csakugyan nincs miért tulságosan óvatosoknak lenni. A mult hideg tél eléggé megtanított, hogyan kelljen a méhek betelelni. Ha teljesen légmentessé tesszük is körül a kaptárakat, nem baj, hisz ott van a röplyuk, — annak kell szelelőül szolgálnia. Erre azonban oly gond lenne fordítandó, mely szerint, a mellett, hogy a mig a földet hó fedi, napsugár hozzá ne férkezzék, tulyhe idő alkalmával tágitani s nagy hideg alkalmával szükíteni vagy éppen eltakarni kevés fáradsággal lehessen úgy, hogy a méhek se háborgattassanak. —

Kozma Dimén.

Vegyes közlemények.

— **Br. Bánffy Dániel**, elhunyt feledhetetlen elnökünk felett emlékezés fog tartatni a január havi közgyűlésen, legközelebbéről megtartott választmányi ülésünk egyhangu megállapodása értelmében.

— **A két méhészegylet egyesülése.** A délmagyarországi méhészegylet a f. évi november 26-án tartott népies választmányi ülésen elhatározta, hogy a délmagyarországi méhészegylet egyesülni fog az országos méhészegylettel s az erre nézve kidolgozott terv felett a f. évi deczemb. 23-án tartandó közgyűlés határozand. A tervezet szerint, az egyesülés után „egyesült magyar országos és délmagyarországi méhészegylet lesz az egylet czime. A „Magyar méh“, e kitőnően szerkesztett szakközlöny egyesül a „Méhészeti lapok“-kal s az egyesített közlöny „Méhészeti lapok és magyar méh“ címet kap. Az „Ungarische Biene“ továbbra is Grand Miklós fogja szerkeszteni. Az egyesülés feltételei között van, hogy az egyesült egylet egyik alelnöke és a választmány egy harmada a délmagyarországi méhészek által választandó.

— **Figyelmeztetjük méhésztársainkat,** hogy a helyi fogház ipariüzletében készített kaptárakra januárban tegyék meg megrendeléseiket, hogy az ipariüzlet jó előre tájékozva legyen az előállítandó kaptárok mennyisége iránt. Egyleti tagok részére az elnökség is elfogad megrendelést és teljesítheti minden díj nélkül, sőt arról is gondoskodik, hogy teljesen hibátlan kaptárokat kapjanak. A megrendelések az érkezés sorrendje szerint teljesíttetnek.

Miniatúr Neiszer-kaptárt készített Dr. Kőműves Gerő méhésztársunk s azt bemutatta a decz. 8-iki méhésztalálkozón. A leírás alapján pontosan készült kaptár felett élénk eszmecsere fejlődött, minek folyamán a többség véleménye oda irányult, hogy a kaptárnak több, lényeges hátránya van az álló kaptárok felett.

— **Dégán Agoston** jeles méhésztársunktól képekkel illusztrált érdekes közleményt vettünk. Lapunk jövő számában fogjuk megkezdeni közreadását.

— **Tolakodó naptár csináló.** Megjelent Budapesten a „Képes családi lapok“ kiadásában „a magyar gazdák képes naptára.“ Összeférczelte „egy okleveles gazda“ (!) és prédáltatik darabonként 80 krajczáron. Ez ellen semmi kifogásunk, mert nem feladatunk a gazdasági naptárak bírálgatása. De nem mellőzhetjük hallgatással a már említett kiadónak azt a kvalifikálhatatlan eljárását, hogy az erdélyrészi méhészegylet választmányi tagjainak ajánlott postaküldemény gyanánt megküldte naptárát, felszámítván a naptár árán kívül még 20 krajczár ajánlási díjt is; azért a férczelményért, melyben a méhészettről egy árva szó sincs. Az élelmes vállalkozóra felhívjuk méhésztársaink figyelmét, de jó volna, ha a budapesti államrendőrség is szemet vetne az ilyen üzelmekre.

— **A kolozs-alaguti méhes.** Említve volt lapunkban is az a szomorú eset, hogy a kolozs-alaguti (Kolozs-Barakká) oskolának nagy gondnal és költséggel berendezett méhesében 1887 év telén, egy család kivételével, valamennyi elpusztult. Tudósítónk akkor nem említette a

méhek elpusztulását előidéző okokat; most azonban A b e n d A n d r á s, jeles méhésztinktől vett tudósításból megtudtuk, hogy a méhek megfulladtak, mert a méhes ottani felügyelője és kezelője a kaptárok röplyukait teljesen elzárta. E sajnós eset alkalmával is figyelmeztetjük méhésztársainkat, a betelelésnél gondjuk legyen arra, hogy a méhek megfelelő mennyiségű légtől elzárva ne legyenek s e tekintetben a már általunk is sokszor felemlített szabály szigorúan megtartassék. A szabadban telelt kasok gyakran megfigyelendők, ha vajjon hó, vagy egyéb nem zárja-e el a nyílást, melyen levegőt nyerhetnek a méhek?

— **A „Méhészeti kalauz“-t,** Á l b u J ó z s e f n e k eme jeles dolgozatát ajánljuk a méhészet barátai figyelmébe. Ára csak 30 kr, kapható Haracsik J. könyvkereskedésében Kolozsvárt és általa minden könyvárusnál.

— **A Neiszer könyvét** és rendszerét üsmertette a decz. 8-án tartott, redkivül népes méhésztalálkozón Csiki János József tagtársunk. Az érdekes könyvösmertetést, terjedelmessége miatt csak lapunk jövő folyamában adhatjuk.

Kérdések rovata.

18. Deczember 11-ike óta tapasztalom, hogy méhesaládaim közül egyik fel-tele nyughatatlan; folytonos, moralyyszerű zugásban van. Mi lehet a nyughatatlanság oka, és lehet-e a család bajain ez idő szerént segíteni? megjegyezvén, hogy nappal 8, éjjel 12^o R. hideg van.

Feleletek rovata.

18. A méhesaládok nyughatatlansága két okból származhatik. Vagy az a baj, hogy a röplyuk tolokája igen előre tolatott s az által el van zárva az utja a szükséges szabad levegőnek, vagy pedig a méz korai megczukrosodása miatt (a mi deczemberben ritkán szokott bekövetkezni), a méhek szomjkorban szuevednek. Az előbbi bajon könnyű segíteni az által, hogy a röplyukat anyagira megnyitják, hogy egy méh a nyíláson kiférjen. Ha a család ezután se lenne nyugodt: kétségtelen, hogy a szomjkor bántja; ebben az esetben már nehezebb a bajon segíteni, mert várni kell mindaddig, míg a 0-on felül legalább egy pár fokra emelkedik a hő, s ekkor a legnagyobb óvatossággal Siebolz-féle palaczk segélyével meg kell itatni a méheket, különben haláluk bizonyos. —

A szerkesztő üzenetei.

K. D. urnak F. Váralya, aggodalom fölösleges volt; mi meg vagyunk elégedve. Várjuk a többit is. — **CS. J.** urnak Korond. A tél szüke miatt kénytelenek vagyunk megosztva adni. — **H. L.** urnak Brassó. Levélben tudatuk már az okokat a miért félretettük. A kéziratot nem őrizzük meg; sajnáljuk, hogy nem teljesíthetjük kíváncsiságát. — **K. M.** urnak Szeged. A kaptárok megrendelését csak a tagok részére közvetítitlük. — Ezuttal kivételesen kívánsága szerént lesz. — **R. B.** urnak O.-Ivánfalva. A megrendelés teljesítve lesz. A beiratkozás kérdésében válaszát várjuk, addig a lap nem megy. — **H. M.** urnak Pozsony. A kért ügyben a méhésztalálkozón felügyelőség szolgáló utbaigazítással. Mutatvány számot már kétszer is küldtünk.

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**

Felügyelő bizottság: **Álbu József, Fodor Gyula, Gebhardt Döme, Szentgyörgyi Lajos, Wieder József.**

Nyomatott Gámán János örököséinél Kolozsvárt. Bel-Középutca Minorita-épület.